

Aan Minister BZK
Van CZW/ Team verkiezingen

nota

Nota van wijziging en nota naar aanleiding van het verslag Wet programmatuur verkiezingsuitslagen (WPV)

Aanleiding

Bovenvermeld voorstel van wet is op 24 juni jl. ingediend bij de Tweede Kamer (TK). De Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken van de TK heeft op 20 september jl. verslag uitgebracht. Bijgevoegd is de nota naar aanleiding van het verslag. Verder is een nota van wijziging opgesteld.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd akkoord te gaan met de nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging en daartoe te ondertekenen:

- de nota naar aanleiding van het verslag;
- de toelichting bij de nota van wijziging; en
- de aanbiedingsbrief aan de TK.

Kern

- De SP, VVD, D66, CDA en BBB hebben inbreng geleverd voor het verslag.
- De toon van het verslag is neutraal, met vooral verduidelijkende vragen.
- De vragen zijn onder te brengen in de thema's: basisvereisten uitslagprogrammatuur, transparantie, stand van zaken ontwikkeling uitslagprogrammatuur, uitvoering door de Kiesraad, bevoegdheden Kiesraad, en overige vragen.
- In het kader van de consultatie op het Kiesbesluit, dat onder het voorliggende wetsvoorstel hangt, heeft de Kiesraad gevraagd de functionaliteits- en kwaliteitsvereisten uit het Kiesbesluit ook toepasbaar te laten zijn op de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer. Hiervoor is noodzakelijk dat het wetsvoorstel wordt aangepast. Daarvoor is een nota van wijziging opgesteld. Van de mogelijkheid is tevens gebruik gemaakt een aantal ondergeschikte punten uit het wetsvoorstel aan te scherpen. Omdat het geen ingrijpende wijziging betreft, hoeft de nota van wijziging niet langs de MR.
- Het versturen van deze nota naar aanleiding van het verslag heeft langer geduurd vanwege het opstellen van de nota van wijziging, en het beoordelen van de gevolgen van het beëindigen van de overeenkomst voor de ontwikkeling van het digitaal hulpmiddel verkiezingen voor dit wetsvoorstel. De nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging zijn geactualiseerd naar aanleiding van de ontwikkelingen in deze casus.

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar

Ja

Onze referentie

2022-0000576055

Datum

24 april 2023

Opgesteld door

[Redacted]

Samengewerkt met

Bijlage(n)

4

Toelichting

Onze referentie
2022-0000576055

Datum
24 april 2023

Met de **nota van wijziging** worden de volgende onderwerpen aangepast:

1. *Toepasselijkheid op de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer*: In het kader van de consultatie van het Kiesbesluit heeft de Kiesraad geadviseerd om de functionaliteits- en kwaliteitsvereisten aan de uitslagprogrammatuur ook toepasbaar te laten zijn op de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer. Dit advies wordt opgevolgd.
2. *Vereenvoudiging verplichting tot het opstellen van een rapportage van bevindingen*: in voorliggend wetsvoorstel werd voorgesteld dat de Kiesraad een rapportage van bevindingen kan opstellen en daarnaast hiertoe verplicht was wanneer:
  - a) het vertegenwoordigend orgaan hier om verzoekt,
  - b) de Kiesraad bij de verkiezing een melding heeft ontvangen van een vermeende storing of onregelmatigheid, die aanleiding is geweest voor het treffen van maatregelen, en
  - c) de Kiesraad tijdens de verkiezing een beheersaanwijzing heeft gegeven of het gebruik van de uitslagprogrammatuur heeft onderbroken.

Omdat uit het verslag van de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken bleek dat deze aanpak tot vragen leidde wordt voorgesteld dit artikel te vereenvoudigen. Onder het nieuwe voorstel stelt de Kiesraad een rapportage van bevindingen op over de onregelmatigheden die door hem zijn vastgesteld. Deze aangepaste formulering sluit ook beter aan op de verdere werkwijze van rapporteren door de Kiesraad zoals voorzien is bij het wetsvoorstel Kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces.

3. *Verplichte handmatige invoer*: de verkiezingsuitslagen worden, ook in de huidige situatie al, twee keer in de uitslagprogrammatuur ingevoerd. Ofwel door de uitkomsten uit de processen-verbaal twee keer handmatig door verschillende personen te laten invoeren, of in geval van het hoofdstembureau en centraal stembureau: één keer handmatig en één keer door middel van het inlezen van het digitale optelbestand dat wordt verkregen van het stembureau lager in de keten. De handmatige invoer is een belangrijk uitgangspunt in het verkiezingsproces, het papieren proces is immers leidend. De dubbele invoer functioneert als kruiscontrole: de eerste en tweede invoer moeten met elkaar overeenkomen om juist te zijn. Voormeld uitgangspunt is niet expliciet terug te vinden in de Kieswet. Vanwege het belang van de handmatige invoer wordt voorgesteld dit te expliciteren door dit bij deze nota van wijziging onderdeel te maken van de Kieswet. Hiermee wordt tevens tegemoet gekomen aan de leden van de SP die in het verslag vragen om aan te geven "*dat het proces of onderdelen daarvan nooit geheel geautomatiseerd zullen plaatsvinden zodat er altijd menselijk toezicht is en controle kan plaatsvinden*".
4. *Toetsingscriteria aansluitvoorschriften en gebruiksvoorschriften*
De aansluit- en gebruiksvoorschriften moeten krachtens artikel Ea 4, tweede lid, bijdragen aan het veilig en betrouwbaar gebruik van de uitslagprogrammatuur. In artikel Ea 5, eerste lid, onder c, is opgenomen dat de aansluit- en gebruiksvoorschriften door een deskundige en onafhankelijke instantie getoetst moeten worden. Bij de vermelde toetsingscriteria ontbrak het uitgangspunt, bedoeld in artikel Ea 4, tweede lid, zodat de vraag of de aansluit- en gebruiksvoorschriften bijdragen aan

het veilig en betrouwbaar gebruik van de uitslagprogrammatuur geen deel uitmaakt van voormelde toets. Met deze nota van wijziging wordt deze omissie hersteld.

Onze referentie
2022-0000576055

Datum
24 april 2023

5. *Artikel P 1d, derde lid, vervalt*: dit betrof een bepaling uit het wetsvoorstel nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen. Deze bepaling verplichtte het centraal stembureau om, als het een digitaal bestand met uitkomsten van een verkiezing op gemeenteniveau ontvangt, te controleren of de in dit bestand vermelde uitkomsten overeenkomen met de uitkomsten zoals vastgesteld in de bijbehorende papieren processen-verbaal. Voorgesteld wordt deze controle te schrappen, omdat die bij nader inzien geen meerwaarde heeft. Ten eerste voert het gemeentelijk stembureau al een controle uit op de juiste werking van de programmatuur (omdat het, op grond van artikel Na 27 van de Kieswet, de juiste werking van de programmatuur controleert aan de hand van een controleprotocol van de Kiesraad). Ten tweede moet het digitale bestand met een gekwalificeerde elektronische handtekening naar het centraal stembureau worden verstuurd (zie bijlage 2 bij artikel 2a van de Kiesregeling, onder m), en het centraal stembureau controleert daar ook op voordat het het digitale bestand gebruikt. Daarmee is zeker gesteld dat het centraal stembureau het juiste digitale bestand gebruikt. Ten derde moet het centraal stembureau via de verplichte dubbele invoer de uitkomsten ook één keer handmatig invoeren in het digitale hulpmiddel. Er wordt dus al grondig gecontroleerd of de uitkomsten uit de digitale bestanden corresponderen met de aantallen zoals ze zijn genoemd in het proces-verbaal van het gemeentelijk stembureau.

De **Nota naar aanleiding van het verslag** is thematisch ingedeeld. Hierdoor kunnen samenhangende vragen in logische clusters worden behandeld.

Politieke context

Het Wetsvoorstel programmatuur verkiezingsuitslagen is het eerste wetsvoorstel in de transitie van de Kiesraad. Het hier opvolgende wetsvoorstel 'Wet kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces' is op 23 december in (internet)consultatie gebracht.

Op 21 april jl. heeft u een brief¹ aan de Tweede Kamer verzonden waarin u de Tweede Kamer informeert over het besluit van de Kiesraad om de overeenkomst met de leverancier voor de ontwikkeling van het digitaal hulpmiddel te ontbinden en op te zeggen. In de nota naar aanleiding van het verslag verwijst u naar deze brief.

Krachtenveld

Vanwege de belangrijke rol van de Kiesraad bij de uitvoering van dit wetsvoorstel is de nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging aan het bureau van de Kiesraad voorgelegd voor een controle op feitelijke onjuistheden alsmede de uitvoerbaarheid van de voorgestelde wijzigingen met betrekking tot de uitslagprogrammatuur.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing

---

¹ Kamerstukken II 2022/23, 35165 nr. 58

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Onze referentie

2022-0000576055

Datum

24 april 2023

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Aanbiedingsbrief	
2	Nota van wijziging	
3	Nota naar aanleiding van het verslag	
4	Verslag WPV (36150-5)	